

Kočevar. Navezala se je na Gabričevo izvajanje o problemu predstavitve raziskovalnega dela. Sama prihaja iz Muzeja novejše zgodovine v Ljubljani, kjer je postavila razstavo o gorenjskem domobranstvu. Ugotovila je, da je komunikacija z javnostjo v muzejih mnogo lažja, saj je razstava lažje dojemljiva stvar kot znanstvena razprava. Opozorila je, da smo pri izbiri teme kolaboracije v primerjavi z drugimi evropskimi narodi, zlasti na podlagi stikov s skandinavskimi in drugimi kolegi, razmeroma pogumni, ker se tam o teh občutljivih problemih sicer več piše, vendar manj razstavlja. Opozorila je tudi na preveliko osredotočanje na arhive, premalo pa naj bi se zbiralo informacij po terenu.

Moderator je okroglo mizo zaključil z ugotovitvijo, da prireditelji sicer ni niti odprla, še manj razčistila vseh problemov v zvezi s preučevanjem slovenske zgodovine 20. stoletja, vendar pa je opravičila svoj namen že s tem, da je evidentirala najbolj moteče stvari v našem delu. Menil je, da je nedvomno razprava na okrogli mizi nekaj prispevala tudi k premagovanju premajhne sproščenosti in pripravljenosti za pogovor, oziroma koristila dialogu med različno mislečimi kolegi.

Ervin Dolenc

Ideology and Historiography: The Making of Identity in Yugoslavian Historiography, Firenze, 8. in 9. maj 2000

European University Institute, ki je organiziral delavnico z zgoraj navedenim naslovom, je edina skupna ustanova petnajsterice za postdiplomski študij družboslovnih znanosti. Podobna institucija za naravoslovne znanosti je menda nekje v Belgiji, obe pa sta financirani neposredno iz držav članic EU. Praviloma na inštitutu, ki domuje v dveh čudovitih renesančnih dvorcih v premestju Firenc, študirajo diplomiranci iz držav Evropske zveze, vendar, vsaj v Firencah, lahko srečamo veliko študentov tudi iz drugih držav, največ vzhodnoevropskih, pa tudi iz drugih delov sveta. Študij na European University Institute naj bi jim omogočale bilateralne pogodbe njihovih matičnih držav s posameznimi članicami EU. Tako sem srečal študenta iz Albanije, slišal za študente iz Slovaške, Hrvaške itd., nihče pa se ni spomnil, ali so kdaj gostili kakega Slovenca. Trenutno na EUI študira oziroma se izpopolnjuje okrog 800 študentov.

Znanstveno delavnico (workshop) o pomenu ideologije in historiografije pri oblikovanju različnih nacionalnih identitet v Jugoslaviji so zelo uspešno organizirale tri študentke, ki končujejo disertacije na tej šoli pod vodstvom predstojnika oddelka za zgodovino in civilizacijo, švedskega profesorja z imenom Bo Strath. Ukvarja se s socialnim, gospodarskim in političnim razvojem v Evropi 20. stoletja. Operativne organizatorke so bile Sabine Rutar, Nemka slovenskega porekla, ki raziskuje odnose med italijansko in slovensko socialdemokracijo v Trstu do 1. svetovne vojne; Grkinja Augusta Dimou in Danka Brigitta Frello. Na konferenci je s strani šole sodeloval še britanski profesor John Rees, ki se ukvarja z Rusijo.

Gostje smo bili v Firence povabljeni že v soboto 6. maja. Sobotni večer in nedelja sta bila namenjena neformalnemu srečanju, razgovorom in pripravam med udeleženci in organizatorji, kakor tudi svobodnim turističnim potepom po Firencah za tiste, ki so si to časovno lahko privoščili.

V ponedeljek 8. 5. je imel za krajšimi nagovori organizatorjev o namenu in glavnih temah konference (Sabine Rutar, Augusta Dimou, prof. dr. Bo Strath) uvodno predavanje profesor univerze v Leipzigu dr. Wolfgang Höpken, z naslovom *Zgodovinska identiteta v razdeljeni družbi: Primer Jugoslavije 1918-1941*, kjer je opozoril predvsem na napake uveljavljanja skupne identitete Jugoslovancev v njihovi prvi različici. Predavanje je sprožilo obsežno razpravo, ki je tovrstne napake vladajoče politike komentirala in dopolnjevala ter nadaljevala v smeri primerjav s podobnimi položaji v svetu, npr. Italija in Nemčija, Indija, Rusija ipd. Po kavi je sledilo še predavanje mlajšega srbskega zgodovinarja Miloša Kovića z beograjske univerze z naslovom *Jugoslovanska ideja v srbski historiografiji na predvečer prve svetovne vojne (1901-1914)*. Razprava po tem predavanju je razčiščevala predvsem odnos Srbije z Rusijo v tem času.

Po kosilu je sledilo moje predavanje, ki je podrobneje osvetljevalo odnos Slovencev do skupne jugoslovanske države v vsem njenem trajanju (*Slovensko vprašanje: Spremembe pogleda na jugoslovansko skupnost*). V prvem delu sem podal pregled postopnega opredeljevanja različnih skupin slovenskih intelektualcev za slovensko kulturno in jezikovno posebnost, torej proti zlitju v kulturno enotni jugoslovanski narod, v prvi jugoslovanski državi in med drugo svetovno vojno. V drugem delu sem govoril o spremembah v odnosu do nacionalnega vprašanja v slovenski politiki in historiografiji v drugi jugoslovanski državi in po njej (1945-1999). Razprava po predavanju je šla predvsem v smeri komentiranja in dopolnjevanja dogajanj v osemdesetih letih, ki so pripeljala do razpada države. Vprašanja so se nanašala tudi na vzroke za porast slovenskega nacionalizma v tem času. Po kavi je prvi delovni dan zaključilo predavanje kolega iz beograjskega inštituta za socialno zgodovino dr. Predraga Markovića z naslovom *Poskus oblikovanja nadnacionalne identitete v socialistični Jugoslaviji: Primer zgodovinopisja*, ki se je nanašalo predvsem na poskus uvajanja kategorije Jugoslovancev v popisih prebivalstva in nekaterih drugih primerih.

Drugi delovni dan je bil namenjen nekoliko bolj partikularnim, pa zato mogoče še bolj zanimivim temam. Ob 9 h ga je odprlo predavanje mlajšega ameriškega zgodovinarja srbskega porekla Dušana Djordjevića z univerze Stanford v Kaliforniji z naslovom *Novo zamišljanje Jugoslavije: Srbski zgodovinarji in jugoslovanska ideja 1933-1941*. Govoril je predvsem o obratu med srbskimi intelektualci (zgodovinarji in politiki) sredi tridesetih let - ti so takrat opustili stališče integralnega jugoslovanstva in se začeli obračati ponovno k srbstvu - ter o njihovem razmišljanju o nujnosti drugačnega urejanja mednacionalnih odnosov v državi.

Drugo predavanje mlajšega avstrijskega zgodovinarja dr. Christiana Promitzerja z graške univerze z naslovom *Zgodovina in antropologija: Jugoslovanstvo v delu Nika Zupaniča* se je spet neposredno dotikalo vloge Slovencev v Jugoslaviji. V analizi Zupaničevih del o fizični antropologiji, rasni podobi Jugoslovancev ipd. je dr. Promitzer utemeljeval modernost te znanosti v prvih desetletjih 20. stoletja, zlasti aktualnost teh idej na dunajski univerzi in opozoril tudi na njene posledice.

Zupanič tudi v takratni Jugoslaviji nikakor ni bil osamljen primer. Dopoldanski del je zaključilo predavanje Karla Bethkeja z berlinske univerze z naslovom *Razvoj narodno-političnih identitet v Vojvodini*, kjer je prikazal pregled politične orientacije številnih vojvodinskih manjšin od oblikovanja jugoslovanske države do danes. V razpravi so se s protiargumenti odzivali predvsem prisotni srbski zgodovinarji.

Popoldanski del je začelo predavanje mlajšega hrvaškega politologa Dejana Jovića, ki je pred kratkim doktoriral na znameniti London School of Economics and Political Science, z naslovom *Ustavna razprava 1967 - 1974: Zakaj so srbski voditelji sprejeli Kardeljev koncept in Ustavo leta 1974?* Ta prispevek se vsaj prek Kardelja spet neposredno nanaša na ožje slovensko zgodovino. Delovni del srečanja pa je zaključilo predavanje danske zgodovinarke Brigitte Frello z mirovnega inštituta v Københavnu z naslovom *Zahodne konstrukcije o jugoslovanskih vojnah*. Brigitta Frello je analizirala pisanje nekaterih vplivnih zahodnoevropskih časnikov, posebej danskih, o dogajanju na ozemlju bivše Jugoslavije po njenem razpadu leta 1991 in ugotovila, da se stališča vodilnih zahodnoevropskih politikov in časopisnih komentatorjev, kakor so se že v tem času spreminjala, niso bistveno razlikovala.

Delavnica, kakor so srečanje naslovili organizatorji, je resnično delovala v pravem pomenu besede. Pasivnih poslušalcev je bilo vedno manj kot aktivnih udeležencev konference, običajno štirje ali pet študentov EUI. Vsakemu predavatelju je bilo na voljo uro ali uro in pol časa in z aktivnim diskutiranjem večine prisotnih namenjenega časa ni bilo nikoli preveč. Nasprotno, diskusija se je navadno preselila v sosednji prostor za jedilno mizo ali na klepet ob kavi. Pogovori o najrazličnejših problemih proučevanja jugoslovanske zgodovine, pobude za nadaljnje delo in stike, so tekli tako rekoč neprenehoma od zajtrka do konca poznih in obilnih italijanskih večerij, ki so se praviloma zavlekle globoko v noč. Konferenca je bila zelo koristna pri soočanju različnih pogledov na po(ne)srečenost obstoja jugoslovanske skupnosti v zgodovini, predvsem pa pri navezovanju stikov med mlajšo generacijo strokovnjakov, ki se s to problematiko ukvarjajo, bodisi znotraj ali zunaj nekdanje države in ki niso imeli priložnosti teh stikov vzpostaviti še za časa njenega obstoja.

Ervin Dolenc

Simpozij o življenju in delu Rudolfa Cvetka, Senožeče 14. 10. 2000

Olimpijski komite Slovenije, občina Divača in krajevna skupnost Senožeče so v olimpijskem letu in ob 120 letnici rojstva prvega slovenskega nosilca olimpijske kolajne, sabljača Rudolfa Cvetka v Senožečah in Divači od torka 10. oktobra do sobote 14. oktobra 2000 priredili Cvetkove dneve. Začela jih je otvoritev razstave o olimpizmu s spremljajočim predavanjem profesorja fakultete za šport v Ljubljani dr. Rajka Šugmana, posebej še predavanja za učence osnovne šole v Divači, sledili so sabljaška akademija, v soboto dopoldan otvoritev razstave o slovenskem olimpizmu in o Rudolfu Cvetku v Senožečah, simpozij o življenju in delu slavljenca,